

و داند بر زبان
منطقه در افغان جان
«عزاد»

هویت اجتماعی

پایه دوازدهم
رشته‌های تجربی و ریاضی

مؤلف

الهه همایون‌زاده

فرمول لیست

فرمول بیست

۱۶
نمونه
امتحانی

۱۰۰۰
پرسش
تشریحی

۳۳
صفحه
درسنامه

+۶
ساعت
فیلم
آموزشی
ویژه
شب
امتحان

تهران، میدان انقلاب
نیش بازارچه کتاب
www.gajmarket.com

به نام خداوند جان و خرد

ببین هم من، هم تو، می‌دونیم که اونقدر بچه خوبی نبودی که از اول سال بشینی پای کتاب هویت اجتماعی و درس بخونی! (البته همیشه استثنا هم وجود داره)

البته به کم حق داری، به هر حال کنکور داشتی، تا حدودی عذرت موجهه ولی میدونی که امتحان نهایی هم تو نتیجه کنکور بی‌تأثیر نیست.

حالا! اگه قبلاً به نگاه‌ی به کتاب هویت کردی که خیلی دمت گرم، تو ازون دسته آدمای عاقبت نگر هستی، اما اگه کتاب درسیت هنوز بوی نویی میده، دیگه کم‌کم باید به تکونی به خودت بدی، زشته آدم از درس به این آسونی، ۲۰ نگیره! ببین من که میدونم الان این کتابو داری ورق میزنی میگی آخه به من چه که کنش چیه! آخه چرا من باید در مورد ارزش و هنجار اجتماعی بدونم! ولی اولاً که آش کشک خالته؛ یعنی اساتید تصمیم گرفتن از این درس امتحان نهایی داشته باشیم، ما هم می‌گیم چشم! دوماً به ذره در مورد مفاهیم اجتماعی هم یاد بگیری، چیزی ازت کم نمیشه‌ها! سوماً الکی داری این درس رو برای خودت سخت می‌کنی چون هم واقعاً سخت نیست هم طراح اونقدر بی‌انصاف نیست که بخواد اذیت کنه، مطمئن باش با به کوچولو مطالعه، ۲۰ تو مشتته!

در مورد این کتاب بخوام برات توضیح بدم، شامل مطالب زیر میشه:

۱. درسنامه: تمام مطالب کتاب درسی رو پوشش داده؛ پس کتاب درسیت می‌تونه همچنان به بوی نویی خودش ادامه بده! هر درس از ۲ بخش اصلی تشکیل شده که بعد از هر بخش به آزمونک ۳ - ۴ سؤاله داری که، ریز دوره هم کرده باشی. تکلیف نکته و مثال و تعریف و سؤال هم که مشخصه، انقدر تو کتابای مختلف دیدی که میدونی کارکرد هر کدوم چیه. اما قسمت جالب درسنامه بخش طراح پسنده! تابلوعه دیگه! یعنی چیزی که طراح می‌پسنده. اینا پای ثابت امتحان نهایی هر ساله؛ اصلاً طراح قسم خورده که هر سال از همینا سؤال بده!

۲. سؤال و پاسخ: تنوع سؤال، تعداد سؤال، کافی بودن پاسخها و روشن بودن اونارو وقتی به درس رو بخونی خودت متوجه می‌شی، من چیزی نمی‌گم!

۳. فیلم‌های شب امتحان: توی هر درس فیلم‌های آموزشی شب امتحان اون درس رو به صورت QR-CODE براتون گذاشتیم که با اسکن کردن این کدها میتونی به صورت تصویری توی کلاس درس حضور داشته باشی. توصیه نهایییم به تو اینه که اصلاً استرس این درسو نداشته باش. بری بشینی سر جلسه آزمون، ۲۰ رو گرفتی، برگشتی! شک نکن

به امید موفقیت‌های بزرگت ...

الهه همایون‌زاده

1

بخش

درستامه

و سوالات تشریحی

درس اول

کنش‌های ما

سلام مجدد! چرا مجدد؟! چون به بار تو مقدمه بهت سلام کردم ولی چون می‌دونم نخوندیش، دوباره اینجا می‌گم که بری بخونیش! طی سال تحصیلی خیلی به درس هویت اجتماعی اهمیت ندادی، باشه! مطالبش نجسب بود، باشه! با تقلب یه نمره‌ای گرفتی، باشه! اصلاً آنقدر هویت اجتماعی نخوندی که کتابت تار عنکبوت بسته، اونم باشه! این همه باشه من به تو گفتم حالا یه باشه تو به من بگو ... بیا این فرمولی که بهت می‌دم رو اجرا کن تو امتحان نهایی هویت اجتماعی ۲۰ می‌گیری! باشه؟! درس اول هویت اجتماعی دو تا تیترا اصلی داره: ۱ ویژگی‌های کنش ۲ پیامدهای کنش. سؤالات امتحان نهایی هیچ پیچیدگی خاصی نداره، اگه مثالی ارزش بیاد، خارج از کتاب نیست اما طراح امتحان نهایی جدیدنا بلا شده و از عکسا هم سؤال میده. اینا رو گفتم که حواست جمع باشه وگرنه همش با فرمول حله!

اسکن کنید

برای استفاده از فیلم‌های آموزشی شب امتحان این درس QR-code مقابل را اسکن کنید.

فیلم
شب
امتحان

کنش ما انسان‌ها چه ویژگی‌هایی دارد؟

به ساده‌ترین زبان ممکن، کنش همان کاری است که انسان انجام می‌دهد، مثل مطالعه کردن، مسواک زدن، مشورت کردن و ... در زبان فارسی برای فعالیت‌های انسان، اسم‌های گوناگونی مانند کار، عمل، فعل، رفتار، کردار و کنش وجود دارد و انجام‌دهنده این رفتارها نیز با عناوینی مثل کارگر، کارمند، کارگزار، کارفرما و عامل شناخته می‌شوند.

تعریف • در علوم انسانی به فعالیتی که انسان انجام می‌دهد، کنش می‌گویند.

• در علوم انسانی به انجام‌دهنده کنش، کنشگر می‌گویند.

نکته

کنش انسان ویژگی‌هایی دارد که باعث متمایز شدن آن از فعالیت سایر مخلوقات مانند حیوانات می‌شود.

سؤال ویژگی‌های کنش انسان‌ها کدام‌اند؟

پاسخ ۱ آگاهانه بودن ۲ ارادی بودن ۳ هدف‌دار بودن ۴ معنادار بودن

آگاهانه بودن

آگاهانه بودن کنش به این معناست که کنش وابسته به آگاهی آدمی است و بدون علم و آگاهی انجام نمی‌شود.

مثال ۱ وقتی برای اولین بار از یک کالای پیچیده مثل دوربین عکاسی استفاده می‌کنید، برای کسب آگاهی به دفترچه راهنمای آن مراجعه می‌کنید

ولی پس از آن دیگر سراغی از دفترچه راهنما نمی‌گیرید؛ چون نسبت به عملکرد دستگاه آگاهی دارید.

۲ سخن گفتن یک کنش است و براساس آگاهی ما نسبت به واژگان و دستور زبان شکل می‌گیرد؛ به همین دلیل اگر ما آگاهی خود را نسبت به کلمات و معانی آن‌ها از دست بدهیم، از گفتار بازمی‌مانیم یا چون به کلمات و ساختارهای زبان چینی آگاهی نداریم، نمی‌توانیم به آن زبان صحبت کنیم.

ارادی بودن

کنش به اراده‌ انسان وابسته است؛ یعنی تا خواست و اراده‌ انسان نباشد، انجام نمی‌شود. پس علاوه بر آگاهی، اراده‌ کنشگر نیز ضروری است؛ زیرا ممکن است فردی نسبت به کاری آگاهی داشته باشد ولی تصمیم به انجام آن نگیرد.

مثال دانش‌آموزی پس از برگشت از دبیرستان بر سر دو راهی قرار گرفته است که ابتدا استراحت کند یا تکالیف مدرسه‌اش را انجام دهد. **کلاً هر جا تو سؤال صحبت از دو راهی و انتخاب کردن بود، می‌شه ویژگی ارادی بودن.**

نکته

کنش انسان ارادی است؛ پس فعالیت‌هایی مثل ضربان قلب، گردش خون و بسته شدن ناخودآگاه چشم در مواجهه با خطر، کنش نیستند؛ زیرا این اعمال **ارادی نیستند**.

طراح‌پسند ممکن است کنش از روی اشتیاق یا اکراه یا اضطرار یا بنا بر ضرورتی انجام شود اما مهم این است که انجام این کارها از روی اراده بوده است.

مثال فردی که از خطر یا آتش‌سوزی می‌گریزد، با اراده‌ خود این کنش را انجام داده است، او می‌توانست بماند و با خطر مواجه شود.

هدف‌دار بودن

انسان از انجام هر کنشی به دنبال رسیدن به هدفی است؛ به همین دلیل سؤال «چرا چنین کاری را کردی؟» را می‌توان از هر کنشگری پرسید؛ زیرا فعالیت‌های انسان با قصد و هدف خاصی انجام می‌شود، اگرچه همیشه انسان به هدفی که مدنظر دارد، نمی‌رسد.

مثال فردی از میان جمع برمی‌خیزد و پنجره‌ کلاس را باز می‌کند، اگر از او سؤال شود چرا این کار را کردی؟ ممکن است بگوید: «**هدفم** عوض شدن هوای کلاس بود.»

سؤال آیا انسان‌های مختلف از انجام کنش‌هایشان، هدف‌های یکسانی دارند؟

پاسخ خیر. مثلاً اشخاصی که کنار یک رودخانه هستند ممکن است اهداف گوناگونی مثل: شنا کردن، ماهیگیری، لذت بردن از صدای آب و ... در ذهن داشته باشند.

معنادار بودن

با توجه به ویژگی‌های آگاهانه، ارادی و هدف‌دار بودن، کنش دارای معنا است و انسان‌ها با توجه به معنای یک کنش آن را انجام می‌دهند و پاسخ دادن به همان کنش نیز مستلزم درک صحیح معنای آن است.

مثال دانش‌آموزی در کلاس دستش را بالا می‌آورد و این کار را آگاهانه، ارادی و هدفمند انجام می‌دهد، با توجه به این موارد، کنش او معنادار است و معنای آن اجازه خواستن از معلم است. معلم نیز در صورتی که بالا بردن دست را، اجازه خواستن معنا کند، می‌تواند به کنش دانش‌آموز پاسخ مناسب بدهد.

سؤال بوق زدن راننده یک کنش است؛ معانی مختلف آن چیست؟

پاسخ بوق زدن معانی مختلفی دارد؛ مثل: ۱) نشان دادن شادی ۲) اعتراض کردن ۳) تشکر از دیگران ۴) اخطار دادن ۵) سلام و خداحافظی کردن

ایستگاه سؤال

- ۱ | سلام نظامی سرباز میهن به بارگاه ملکوتی امام رضا (ع)، به کدام یک از ویژگی‌های کنش اشاره دارد؟ ارادی معنادار
- ۲ | معلم در صورتی می‌تواند به خواسته دانش‌آموز پاسخ مناسب بدهد که کنش او را دریابد.
- ۳ | کنش‌ها ممکن است با اشتیاق یا از روی اضطرار انجام شوند، اما در هر حال
- ۴ | اگر کنشگری فعالیت خود را با قصد خاصی انجام دهد، مصداق کدام ویژگی کنش است؟
- ۵ | بسته شدن ناخودآگاه چشم در مواجهه با خطر، کنش فردی است. (صحیح / غلط)

پاسخ ۱. معنادار ۲. معنای ۳. ارادی‌اند. ۴. هدف‌دار بودن ۵. نادرست (به دلیل ارادی نبودن، اصلاً کنشی انجام نشده است).

کنش ما چه آثار و پیامدهایی دارد؟

هر کنشی آثار و پیامدهایی دارد؛ این آثار و پیامدها به دو گروه تقسیم می‌شوند: ۱ پیامدهای ارادی (غیرطبیعی) ۲ پیامدهای غیرارادی (طبیعی)

سؤال ویژگی پیامدهای ارادی کنش چیست؟

پاسخ ۱ به اراده انسان‌ها، یعنی خود کنشگر یا دیگری، وابسته‌اند. ۲ خودشان کنش هستند و کنشگری باید آن‌ها را انجام دهد. ۳ احتمالی‌اند؛ یعنی ممکن است انجام بشوند یا نشوند؛ در واقع اگر فرد آن‌ها را اراده کند، انجام می‌شوند و اگر آن‌ها را نخواهد، انجام نمی‌شوند.

مثال ۱ فردی سلام می‌کند. پاسخ دادن یا پاسخ ندادن او پیامد ارادی کنش او محسوب می‌شود که به اراده پاسخ‌دهنده بستگی دارد. ۲ دانش‌آموزی کتاب درسی خود را مطالعه می‌کند و در پی آن اولاً به سؤالات امتحانی پاسخ می‌دهد و ثانیاً معلم به او نمره متناسب می‌دهد؛ به ترتیب پاسخ دادن به سؤالات، پیامد ارادی کنش است که وابسته به اراده خود کنشگر یعنی دانش‌آموز بوده و دادن نمره نیز پیامد ارادی کنش است که به اراده دیگری یعنی معلم بستگی دارد.

پیامدهای غیرارادی: برخلاف موارد بالا ویژگی‌های پیامدهای غیرارادی عبارتند از: ۱ به اراده انسان‌ها بستگی ندارند. ۲ کنش نیستند؛ یعنی لازم نیست کنشگری آن‌ها را انجام دهد بلکه نتیجه طبیعی کنش هستند. ۳ قطعی هستند؛ یعنی حتماً انجام می‌شوند.

مثال ۱ وقتی پنجره کلاس را باز می‌کنید، هوای کلاس عوض می‌شود. ۲ فردی که وضو می‌گیرد، دست و صورتش پاکیزه می‌شود. ۳ لیز خوردن، پیامد غیرارادی کنش پا گذاشتن روی پوست موز است.

پیامدهای غیرارادی	پیامدهای ارادی		کنش
	وابسته به اراده دیگری	وابسته به اراده کنشگر	
سلامتی، نشاط، تندرستی	پذیرفته شدن در تیم به عنوان هم‌تیمی، مورد تحسین و تشویق دیگران قرار گرفتن	ورزشکار حرفه‌ای شدن، همکاری، گروهی بازی کردن، کمک کردن به دیگران	ورزش کردن
آسیب به سلامتی و ابتلا به بیماری‌های قلبی و سرطان	تعارف سیگار و دخانیات به فرد، سرزنش یا نکوهش	هدر دادن پول، اتلاف زمان، ترک آن یا معتاد شدن	سیگار و قلیان کشیدن
آرامش و سلامت روانی	دعوت فرد به آرامش، تحسین دیگران	ترک کردن محل، پرهیز از دعوی فیزیکی	کنترل خشم
امنیت اجتماعی، خشنودی خداوند	تحسین و تمجید دیگران	داشتن پوشش مناسب و برخورد صحیح با دیگران	رعایت حیا

نکته !

معمولاً انسان‌ها کنش‌های خود را با در نظر گرفتن پیامدهای ارادی و غیرارادی آن انجام می‌دهند و از انجام برخی کنش‌هایی که پیامدهای نامطلوب دارد، خودداری می‌کنند.

سؤال آیه «آدمی در گرو عمل خویش است» را تحلیل کنید.

پاسخ انسان اعمال خود را با آگاهی و اراده انجام می‌دهد. آدمی با افکار و اعمال خود ارزیابی می‌شود و باید مسئولیت اعمالی که انجام می‌دهد را بپذیرد و پیامدهای کار و کنش‌های خود را قبول کند. خداوند به انسان یادآور شده است که با توجه به قوه تعقل و اختیار که به او بخشیده است، باید عواقب و مسئولیت کارهای خود را بپذیرد.

ایستگاه سؤال

- فردی سلام می‌کند. پاسخ دادن یا پاسخ ندادن او پیامد غیرارادی کنش او محسوب می‌شود. (صحیح / غلط)
- کاهش روابط عاطفی میان اعضای خانواده، پیامد طبیعی استفاده افراطی از شبکه‌های مجازی است. (صحیح / غلط)
- عوض شدن هوای کلاس بعد از باز کردن پنجره کنش است. پیامد ارادی پیامد غیرارادی
- پیامدهای غیرارادی کنش هستند ولی پیامدهای ارادی کنش هستند.
- انسان‌ها به چه دلیل ممکن است از انجام برخی کنش‌ها خودداری کنند؟

پاسخ ۱. نادرست (پیامد ارادی) ۲. درست (دیدنی از کجا سؤال داده؟ تصاویر کتاب که نکات همشون تو درسنامه هست.) ۳. پیامد غیرارادی ۴. قطعی - احتمالی ۵. پیامدهای نامطلوب کنش

سؤالات صحیح / غلط

۱. هر جامعه‌ای براساس هویت خود، با طبیعت و بدن آدمی تعامل می‌کند. (خرداد ۱۴۰۳)
۲. فردی سلام می‌کند. پاسخ دادن یا پاسخ ندادن او پیامد غیرارادی کنش او محسوب می‌شود. (دی ۱۴۰۲)
۳. «ورزشکار حرفه‌ای شدن»، پیامد غیرارادی ورزش کردن است. (شهریور ۱۴۰۲)
۴. کنش انسان همانند سایر مخلوقات معنادار است. (خرداد ۱۴۰۲)
۵. کاهش روابط عاطفی میان اعضای خانواده، پیامد طبیعی استفاده افراطی از شبکه‌های مجازی است. (خرداد ۱۴۰۱)
۶. اگر انسان کاری را با اکراه و یا از روی اضطرار انجام دهد؛ کنشی انجام نداده است. (خرداد خارج ۱۴۰۱)
۷. برخی پیامدهای کنش، ارادی اند که این دسته پیامدها خودشان کنش هستند. (شهریور ۱۴۰۰)
۸. کنش‌ها ممکن است با اشتیاق یا با اکراه یا حتی از روی اضطرار و بنا به ضرورتی انجام شوند، اما در هر حال، ارادی‌اند. (دی خارج ۱۴۰۰)
۹. فردی که از خطر می‌گریزد کنشی انجام نداده، زیرا عمل او از روی اضطرار است. (خرداد ۹۹)
۱۰. بسته شدن ناخودآگاه چشم در مواجهه با خطر، کنش فردی محسوب می‌شود. (شهریور ۹۹- دی ۹۸)
۱۱. پیامدهای غیرارادی کنش احتمالی هستند؛ یعنی ممکن است انجام بشوند یا نشوند. (دی ۹۹)
۱۲. کسب مدال ورزشی از پیامدهای ارادی وابسته به اراده دیگران در کنش ورزش کردن است. (دی خارج ۹۹)
۱۳. پیامدهای غیرارادی کنش قطعی هستند ولی پیامدهای ارادی احتمالی‌اند. (شهریور ۹۸)
۱۴. کنش وابسته به آگاهی آدمی است و بدون آگاهی انجام نمی‌شود. (شهریور خارج ۹۸)
۱۵. در علوم انسانی به فعالیتی که انسان انجام می‌دهد، عمل و کردار می‌گویند. (شهریور ۹۸)
۱۶. ناتوانی فرد در سخن گفتن به زبان بیگانه، به دلیل فقدان آگاهی است. (شهریور ۹۸)
۱۷. پرسش «چرا چنین کاری کردی؟» را می‌توان از هرکنشگری پرسید؛ زیرا کنش انسان، ارادی است. (شهریور ۹۸)
۱۸. بعضی از کنش‌ها، آثار و پیامدهایی دارند. (شهریور ۹۸)
۱۹. لیز خوردن فرد در پی پا نهادن بر پوست موز، پیامد طبیعی کنش است. (شهریور ۹۸)
۲۰. پیامدهای غیرارادی کنش، نتیجه طبیعی کنش هستند. (شهریور ۹۸)
۲۱. تشویق یک ورزشکار توسط دیگران پیامد ارادی کنش و وابسته به اراده کنشگر دیگر است. (شهریور ۹۸)

سؤالات جای خالی

۲۲. معلم در صورتی می‌تواند به خواسته دانش آموز پاسخ مناسب بدهد که کنش او را بیابد. (شهریور ۱۴۰۲)
۲۳. پاسخ دادن به سؤالات امتحانی و نمره دادن استاد، پیامدهای کنش مطالعه کردن است. (خرداد خارج ۱۴۰۱)
۲۴. کنش‌ها ممکن است با اشتیاق یا از روی اضطرار انجام شوند، اما در هر حال (شهریور ۱۴۰۰)
۲۵. قرار گرفتن بر سر دو راهی، یکی از ویژگی‌های کنش را نشان می‌دهد. آن ویژگی، بودن کنش است. (شهریور ۹۹)
۲۶. پیامدهای غیرارادی کنش هستند ولی پیامدهای ارادی کنش هستند. (دی ۹۸)
۲۷. در علوم انسانی به فعالیتی که انسان انجام می‌دهد، می‌گویند. (دی ۹۸)
۲۸. استفاده از دفترچه راهنمای ماشین لباس شویی به ویژگی کنش اشاره دارد. (دی ۹۸)
۲۹. فعالیت‌هایی مثل ضربان قلب و گردش خون به علت فقدان ویژگی کنش محسوب نمی‌شوند. (دی ۹۸)
۳۰. می‌توان گفت پیامدهای خودشان کنش هستند. (دی ۹۸)
۳۱. پیامدهای کنش احتمالی هستند. (دی ۹۸)
۳۲. سایرین در صورتی می‌توانند به کنش پاسخ مناسب دهند که (دی ۹۸)
۳۳. در علوم انسانی به فعالیتی که انسان انجام می‌دهد، (کنش / رفتار) می‌گویند. (دی ۹۸)
۳۴. فعالیت‌هایی مانند ضربان قلب، گردش خون و .. کنش (هستند / نیستند). (دی ۹۸)
۳۵. وقتی پنجره کلاسی را باز می‌کنید جزء پیامدهای (ارادی / غیرارادی) کنش است. (دی ۹۸)
۳۶. انسان‌های مختلف از انجام کنش‌هایشان هدف‌های (یکسان / متفاوتی) دارند. (دی ۹۸)

سؤالات چهارگزینه‌ای

۳۷. سلام نظامی سرباز میهن به بارگاه ملکوتی امام رضا (ع)، به کدام یک از ویژگی‌های کنش اشاره دارد؟ (خرداد ۱۴۰۳)

(۱) آگاهانه	(۲) ارادی	(۳) معنادار	(۴) هدف‌دار
-------------	-----------	-------------	-------------
۳۸. هنگامی که از شما پرسیده می‌شود «چرا امتحان می‌دهید؟» پاسخ شما بیانگر کدام ویژگی کنش است؟ (دی ۱۴۰۲)

(۱) آگاهانه	(۲) ارادی	(۳) هدف‌دار	(۴) معنادار
-------------	-----------	-------------	-------------

۳۹. درس خواندن برای دستیابی به شغل و درآمد، به کدام یک از ویژگی‌های کنش اشاره دارد؟ (خرداد ۱۴۰۱)
- (۱) معنادار بودن (۲) آگاهانه بودن (۳) ارادی بودن (۴) هدف‌دار بودن
۴۰. عبارتهای زیر بیانگر کدام ویژگی کنش است؟ (شهریور ۱۴۰۰)
- وقتی برای اولین بار برای استفاده از یک کالای پیچیده به دفترچه راهنمای آن مراجعه می‌کنیم.
- قرار گرفتن بر سر دوراهی
- (۱) ارادی بودن - هدف‌دار بودن (۲) معنادار بودن - هدف‌دار بودن
(۳) معنادار بودن - آگاهانه بودن (۴) آگاهانه بودن - ارادی بودن
۴۱. عوض شدن هوای کلاس، بعد از باز کردن پنجره، کنش است. (خرداد ۹۹)
- (۱) پیامد غیرارادی (۲) ویژگی آگاهانه بودن (۳) پیامد ارادی (۴) ویژگی معنادار بودن
۴۲. کدام گزینه در مورد پیامدهای ارادی و غیرارادی کنش صحیح است؟ (شهریور ۹۹)
- (۱) پیامدهای ارادی کنش، قطعی و حتمی‌اند اما پیامدهای غیرارادی کنش، احتمالی‌اند.
(۲) پیامدهای ارادی، کنش نیستند بلکه نتیجه طبیعی کنش‌اند.
(۳) عوض شدن هوای کلاس بعد از باز کردن پنجره، پیامد ارادی کنش است.
(۴) پیامدهای غیرارادی کنش قطعی هستند، یعنی حتماً انجام می‌شوند.
۴۳. کدام مورد از ویژگی‌های کنش نیست؟ (خرداد ۹۸)
- (۱) آگاهانه (۲) ارادی (۳) غریزی (۴) هدف‌دار
۴۴. کدام یک از موارد زیر کنش محسوب می‌شود؟ (شهریور ۹۸)
- (۱) ضریان قلب (۲) گردش خون (۳) سخن گفتن (۴) بستن ناخودآگاه چشم موقع ترس
۴۵. کدام مورد از ویژگی‌های کنش نیست؟ (خرداد خارج ۹۸ - دی ۹۷)
- (۱) آگاهانه (۲) ارادی (۳) انعطاف‌پذیر (۴) هدف‌دار
۴۶. کدام مورد از ویژگی‌های کنش نیست؟
- (۱) آگاهانه بودن (۲) ارادی بودن (۳) متناسب بودن (۴) هدف‌دار بودن
۴۷. کدام یک از موارد زیر یک کنش است؟
- (۱) مسموم شدن بر اثر خوردن غذای فاسد (۲) رد کردن چراغ قرمز راهنمایی و رانندگی
(۳) کشیدن دست هنگام برخورد با جسم داغ (۴) بستن چشم هنگام مواجهه با خطر
۴۸. عبارت زیر به کدام ویژگی کنش اشاره دارد؟
- «علی به قصد خنک شدن هوای اتاق، پنجره را باز می‌کند.»
- (۱) معنادار بودن (۲) ارادی بودن (۳) هدفمند بودن (۴) آگاهانه بودن
۴۹. کدام یک از پیامدهای ارادی کنش است؟
- (۱) سرطان ریه در اثر استعمال دخانیات (۲) گازگرفتگی در اثر استنشاق گاز شهری
(۳) جرمه شدن توسط پلیس به دلیل سرعت غیرمجاز (۴) تمیز شدن دست و صورت در اثر وضو

کشف ارتباط

۵۰. هریک از عناوین سمت چپ با کدام یک از گزاره‌های سمت راست ارتباط دارد؟ (دو مورد در سمت چپ اضافی است.)

ب	الف
الف) شخصی با وجود این‌که می‌داند، دروغ‌گویی گناه بزرگی است، تصمیم می‌گیرد در دادگاه شهادت دروغ بدهد.	۱- آگاهانه بودن
ب) فردی که دستور زبان و واژگان زبان چینی را نمی‌داند، نمی‌تواند به آن زبان صحبت کند.	۲- ارادی بودن
ج) سریع‌ترین دوندۀ مسابقه پس از گذشت از خط پایان، برندهٔ مقام اول می‌شود.	۳- معنادار بودن
د) شخصی به منظور تماس گرفتن با خواهرش، تلفن را برمی‌دارد.	۴- هدفمند بودن
	۵- پیامد ارادی کنش
	۶- پیامد طبیعی کنش

۵۱. پیامدهای ارادی و غیرارادی کنش «وضوگرفتن» را بنویسید.

کنش	یک پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران نام ببرید.	یک پیامد غیرارادی نام ببرید.
وضوگرفتنالف.....ب.....

۵۲. جدول زیر را کامل کنید.

کنش	پیامد ارادی	پیامد غیرارادی
کنترل خشمالف.....ب.....
نماز خواندنج.....د.....

سؤالات پاسخ کوتاه

۵۳. فعالیت فردی که با اکراه و از روی اضطرار کاری انجام می‌دهد؛ کنش محسوب می‌شود؟ چرا؟ (دی ۱۴۰۲)
۵۴. «مریم در خرید تبلت یا تلفن همراه تردید دارد»؛ این جمله نشانگر کدام ویژگی کنش است؟ (شهریور ۱۴۰۲)
۵۵. یکی از پیامدهای غیرارادی «رعایت حیا» را نام ببرید. (خرداد ۱۴۰۲)
۵۶. انسان‌ها به چه دلیل ممکن است از انجام برخی کنش‌ها خودداری کنند؟ (خرداد خارج ۱۴۰۱- دی ۹۸)
۵۷. «قرارگرفتن بر سر دو راهی، یکی از ویژگی‌های کنش را نشان می‌دهد.» این عبارت مربوط به کدام یک از ویژگی‌های کنش است؟ (دی ۱۴۰۰)
۵۸. اگر کنشگری فعالیت خود را با قصد خاصی انجام دهد، مصداق کدام ویژگی کنش است؟ (شهریور ۹۸)
۵۹. مهم‌ترین ویژگی کنش چیست؟ (ذکر حداقل دو مورد ضروری است.) (شهریور خارج ۹۸)
۶۰. آیا درس خواندن یک کنش است؟ چرا؟ (شهریور خارج ۹۸)
۶۱. قرارگرفتن شخص بر سر دوراهی، بیانگر کدام ویژگی کنش است؟
۶۲. اگر از شخصی بپرسیم «چرا این کار را کردی؟» هدف ما اشاره به کدام ویژگی کنش است؟
۶۳. آلودگی هوا در اثر استفاده از خودروهای فرسوده، مربوط به کدام نوع از پیامدهای کنش است؟
۶۴. پیامد ارادی و غیرارادی کنش ورزش کردن چیست؟
۶۵. کدام دسته از پیامدهای کنش، خودشان کنش هستند؟
۶۶. به علت فقدان کدام ویژگی کنش، فعالیت‌هایی مثل بالا رفتن فشار خون در اثر مصرف زیاد نمک، کنش محسوب نمی‌شود؟

سؤالات پاسخ بلند

۶۷. پیامدهای ارادی و غیرارادی کنش انسانی را با هم مقایسه کنید. (ذکر یک مورد از هر کدام کافی است.) (خرداد ۱۴۰۳)
۶۸. پیامدهای ارادی کنش را توضیح دهید. (دی ۱۴۰۰)
۶۹. منظور از معنادار بودن کنش چیست؟ با مثال توضیح دهید. (دی ۹۹)
۷۰. از ویژگی‌های کنش، دو مورد را به طور خلاصه توضیح دهید. (دی خارج ۹۹)
۷۱. مفهوم «کنش آگاهانه» را با مثال توضیح دهید. (خرداد خارج ۹۹)
۷۲. تفاوت پیامدهای ارادی و غیرارادی کنش انسانی را بنویسید. (دی ۹۷)
۷۳. ارادی بودن کنش به چه معناست؟
۷۴. توجه به پیامدهای کنش، چه تأثیری بر آدمیان دارد؟
۷۵. شخصی به دلیل قرارگرفتن در شرایط اضطرار برای پرداخت بدهی‌هایش، مجبور می‌شود اتومبیل خود را با قیمت بسیار پایین بفروشد، آیا کار او یک کنش است؟ چرا؟
۷۶. ویژگی پیامدهای ارادی کنش چیست؟
۷۷. منظور از قطعی یا احتمالی بودن پیامدهای کنش چیست؟
۷۸. پیامدهای طبیعی کنش چگونه‌اند؟ مثال بزنید.
۷۹. آیه شریفه «آدمی در گرو عمل خویش است» را تحلیل نمایید.
۸۰. جمله زیر به کدام ویژگی کنش اشاره دارد؟ توضیح دهید.
«مریم پس از قبولی در کنکور سراسری، بین انتخاب رشته حقوق و روانشناسی مردد است.»

۲
بخش

پاسخنامه

۱ | درست

۲ | نادرست (... پیامد ارادی کنش او محسوب می‌شود.)

۳ | نادرست (پیامد ارادی ...)

۴ | نادرست (کنش سایر مخلوقات معنادار نیست.)

۵ | درست

۶ | نادرست (اگر انسان کاری را با اکراه یا از روی اضطرار انجام دهد، همچنان کار او یک کنش است.)

۷ | درست

۸ | درست

۹ | نادرست (به دلیل ارادی بودن فعالیت گریختن از خطر کار او یک کنش است.)

۱۰ | نادرست (به دلیل ارادی نبودن کنشی صورت نگرفته است.)

۱۱ | نادرست (پیامدهای غیرارادی کنش قطعی هستند.)

۱۲ | درست

۱۳ | درست

۱۴ | درست

۱۵ | نادرست (در علوم انسانی به فعالیتی که انسان انجام می‌دهد، کنش می‌گویند.)

۱۶ | درست

۱۷ | نادرست (... زیرا کنش انسان هدفمند است.)

۱۸ | نادرست (همه کنش‌ها آثار و پیامدهایی دارند.)

۱۹ | درست

۲۰ | درست

۲۱ | درست

۲۲ | معنای

۲۳ | ارادی

۲۴ | ارادی اند

۲۵ | ارادی

۲۶ | قطعی - احتمالی

۲۷ | کنش

۲۸ | آگاهانه بودن

۲۹ | ارادی بودن

۳۰ | ارادی کنش

۳۱ | ارادی

۳۲ | معنای آن را درک کنند

۳۳ | کنش

۳۴ | نیستند

۳۵ | غیرارادی

۳۶ | متفاوتی

۳۷ | گزینه ۳

۳۸ | گزینه ۳

۳۹ | گزینه ۴

۴۰ | گزینه ۴

۴۱ | گزینه ۱

۴۲ | گزینه ۴

۴۳ | گزینه ۳

۴۴ | گزینه ۳

۴۵ | گزینه ۳

۴۶ | گزینه ۳

۴۷ | گزینه ۲

۴۸ | گزینه ۳

ب) ۱

د) ۴

۵۰ | الف) ۲

ج) ۶

۵۱ | الف) مورد تشویق و تمجید دیگران قرار گرفتن

ب) تقرب الهی

۵۲ |

کنش	پیامد ارادی	پیامد غیرارادی
کنترل خشم	پرهیز از تندخویی، فحاشی و زد و خورد	آرامش روانی و سلامت جسمانی
نماز خواندن	وضو گرفتن، مرتب و معطر بودن	تقرب الهی و آرامش درونی

۵۳ | بله؛ زیرا با اراده خود این کنش را انجام داده است.

۵۴ | ارادی

۵۵ | رضایت درونی، احساس آرامش، در امان بودن از برخی آسیب‌های اجتماعی و ...

۵۶ | نگرانی از پیامدهای نامطلوب

۵۷ | ارادی بودن کنش | ۵۸ | هدفمند بودن

۵۹ | آگاهانه - ارادی - هدف‌دار - معنادار

۶۰ | بله، چون با آگاهی و اراده انجام می‌شود.

۶۱ | ارادی بودن | ۶۲ | هدفمند بودن

۶۳ | پیامد غیرارادی یا طبیعی کنش

۶۴ | پیامد ارادی: تحسین دیگران / پیامد غیرارادی: تندرستی

۶۵ | پیامدهای ارادی کنش | ۶۶ | ارادی بودن

۶۷ | پیامدهای ارادی، ۱ خودشان کنش هستند. ۲ به اراده انسان‌ها، یعنی خود کنشگر یا افراد دیگر، وابسته‌اند. ۳ احتمالی‌اند؛ یعنی ممکن است انجام بشوند یا نشوند.

پیامدهای غیرارادی، ۱ کنش نیستند که لازم باشد کنشگری آن‌ها را انجام دهد. ۲ نتیجه طبیعی کنش‌اند. ۳ قطعی هستند؛ یعنی حتماً انجام می‌شوند. (ذکر یک مورد از هر کدام کافی است.)

۶۸ | برخی از پیامدهای کنش به اراده انسان‌ها، یعنی خود کنشگر یا افراد دیگر، وابسته‌اند. به آن‌ها پیامدهای ارادی می‌گویند. این دسته از پیامدها خودشان کنش هستند و باید کنشگری آن‌ها را انجام دهد.

۶۹ | انسان‌ها با توجه به معنای کنش خود، آن را انجام می‌دهند؛ مثلاً وقتی دانش‌آموزی در کلاس، دستش را بالا می‌آورد، این کار را آگاهانه، ارادی و هدف‌دار انجام می‌دهد و معنای آن اجازه خواستن از معلم است. معلم نیز در صورتی می‌تواند به او پاسخ مناسب بدهد که معنای کنش او را بیابد.

۷۰ | کنش، آگاهانه است؛ یعنی کنش وابسته به آگاهی آدمی است و بدون آگاهی انجام نمی‌شود.

کنش، ارادی است. (کنش به اراده انسان وابسته است)؛ یعنی تا اراده و خواست انسان نباشد؛ کنش انجام نمی‌شود.

کنش، هدف‌دار است؛ یعنی انسان فعالیت‌های خود را با قصد و هدف خاصی انجام می‌دهد، اگرچه ممکن است همیشه به آن هدف نرسد.

کنش، معنادار است و انسان‌ها با توجه به معنای کنش خود، آن را انجام می‌دهند.

۷۱ | کنش، آگاهانه است؛ یعنی کنش وابسته به آگاهی آدمی است و بدون آگاهی انجام نمی‌شود. برای مثال، سخن گفتن یک کنش است. اگر ما آگاهی خود را نسبت به کلمات و معانی آن‌ها از دست بدهیم، از گفتار بازمی‌مانیم. از این‌رو فردی که از واژگان و دستور یک زبان آگاهی ندارد، نمی‌تواند با آن زبان سخن بگوید.

۷۲ | پیامدهای ارادی: ۱ پیامدهایی که به اراده انسان یعنی خود کنشگر یا افراد دیگر وابسته‌اند. ۲ این دسته پیامدها خودشان کنش هستند و باید کنشگری آن‌ها را انجام دهد. ۳ احتمالی‌اند.

پیامدهای غیرارادی: ۱ به اراده انسان بستگی ندارد. ۲ این دسته کنش نیستند که لازم باشد کنشگری آن‌ها را انجام دهد، بلکه نتیجه طبیعی کنش هستند. ۳ قطعی هستند.

۷۳ | کنش به اراده انسان وابسته است؛ یعنی تا اراده و خواست انسان نباشد، کنش انجام نمی‌شود؛ پس برای انجام کنش علاوه بر آگاهی، اراده انسان نیز ضروری است؛ زیرا ممکن است فردی از کاری آگاه باشد اما تصمیم به انجام آن نگیرد.

اجتماعی	۱۰۹	اجتماعی	۱۰۸
نرخ جایگزینی	۱۱۱	اجتماعی	۱۱۰
ارزش‌ها	۱۱۳	دیگران	۱۱۲
گزینه ۱	۱۱۵	هنجار	۱۱۴
گزینه ۱	۱۱۷	گزینه ۳	۱۱۶
گزینه ۴	۱۱۹	گزینه ۳	۱۱۸
			۱۲۰

ارزش (هدف)	هنجار (شیوه و روش)
ادب	به دیگران سلام کنیم و سلام دیگران را پاسخ دهیم.
حیا	پوشش شرعی را رعایت کنیم.
نظم	وسایلمان را در جای مناسب بگذاریم.

۱۲۱	الف) ۱	ب) ۲	ج) ۳
۱۲۲	دادن وام قرض‌الحسنه، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری‌های مفید و ...		
۱۲۳	بله، زیرا کنش او ناظر به دیگران (معلم) است.		
۱۲۴	هنجار اجتماعی	۱۲۵	پدیده‌های اجتماعی
۱۲۶	کنش‌های اجتماعی	۱۲۷	کنش اجتماعی و پیامدهای آن
۱۲۸	کنش اجتماعی		
۱۲۹	فردی: مسواک زدن و راه رفتن / اجتماعی: مشورت کردن		
۱۳۰	باید به بزرگ‌ترها احترام بگذاریم - نباید در خیابان زباله بریزیم.		
۱۳۱	کنش اجتماعی و پیامدهای آن		
۱۳۲	الف) ارزش اجتماعی / ب) هنجار اجتماعی		
۱۳۳	جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی		
۱۳۴	کنش‌های اجتماعی		
۱۳۵	الف) رعایت حقوق دیگری / ب) آرام مطالعه کند.		
۱۳۶	خیر؛ گاهی برخی کنش‌ها در حضور فیزیکی دیگران انجام می‌شوند اما فردی هستند؛ مانند فردی که در کلاس حضور دارد ولی بی‌توجه به اطرافیان در ذهن خود رودخانه‌ای خروشان را تخیل می‌کند.		
۱۳۷	پدیده‌های اجتماعی به مرور از انسان‌هایی که آن‌ها را به وجود آورده‌اند، مستقل می‌شوند و فرصت‌ها و محدودیت‌هایی را برای کنش‌ها و زندگی انسان‌ها ایجاد می‌کنند. این روند تا جایی ادامه پیدا می‌کند که افراد احساس می‌کنند پدیده‌های اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی هستند.		
۱۳۸	خیر؛ کنش اجتماعی فقط در حضور فیزیکی دیگران صورت نمی‌گیرد. وقتی راننده‌ای پشت چراغ قرمز می‌ایستد، مقرراتی را رعایت می‌کند که مورد قبول دیگران است؛ به همین سبب کنش او اجتماعی است.		
۱۳۹	پدیده‌های اجتماعی را انسان‌ها در ارتباط با یکدیگر به وجود می‌آورند و چون افراد با آگاهی، اراده و هدف عمل می‌کنند، پدیده‌های اجتماعی معنادارند.		
۱۴۰	کنش اجتماعی نوعی کنش است که با توجه به دیگران انجام می‌شود. در این کنش، اراده و آگاهی کنشگر ناظر به دیگران، ویژگی‌ها و اعمال آن‌هاست. کنش اجتماعی خردترین پدیده اجتماعی است؛ مطالعه بدون صدا در حضور دیگران، نوعی کنش اجتماعی است.		
۱۴۱	الف) تقسیم بر اساس افراد: ۱ فردی ۲ جمعی		
	ب) تقسیم بر اساس زمان: ۱ کوتاه مدت ۲ میان مدت ۳ بلند مدت		

۷۴	انسان‌ها کنش‌های خود را با توجه به پیامدهای ارادی و غیرارادی آن‌ها انجام می‌دهند و از انجام برخی کنش‌ها به دلیل پیامدهای نامطلوبشان خودداری می‌کنند.
۷۵	بله؛ زیرا کنش‌ها ممکن است با اشتیاق یا با اکراه یا حتی از روی اضطرار و بنا به ضرورتی انجام شوند اما در هر حال، ارادی‌اند. حتی فردی که از خطر می‌گریزد، با اراده خود این کنش را انجام می‌دهد. او می‌توانست بماند و با خطر روبه‌رو شود.
۷۶	پیامدهای ارادی کنش: ۱ به اراده انسان‌ها یعنی خود کنشگر یا افراد دیگر وابسته‌اند ۲ خودشان کنش هستند و باید کنشگری آن‌ها را انجام دهد. ۳ احتمالی هستند؛ یعنی ممکن است انجام بشوند یا خیر.
۷۷	پیامدهای غیرارادی کنش قطعی هستند؛ یعنی حتماً انجام می‌شوند ولی پیامدهای ارادی کنش احتمالی‌اند؛ یعنی ممکن است انجام بشوند یا نشوند. اگر فرد آن‌ها را اراده کند، انجام می‌شوند و اگر آن‌ها را نخواهد و اراده نکند، انجام نمی‌گیرند.
۷۸	پیامدهای غیرارادی کنش، نتیجه طبیعی کنش هستند؛ یعنی لازم نیست کنشگری آن‌ها را انجام دهد و همچنین این پیامدها، قطعی هستند؛ یعنی حتماً انجام می‌شوند؛ مانند یاد گرفتن درس بعد از مطالعه.
۷۹	هر کنشی آثار و پیامدهایی دارد و معمولاً انسان‌ها کنش‌های خود را با توجه به پیامدهای ارادی و غیرارادی آن انجام می‌دهند؛ زیرا انسان موجودی مسئول است و با توجه به اراده و آگاهی که دارد، اعمالی را انجام داده و مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. پس اگر انسان عملی را انجام می‌دهد باید مسئولیت آن را بپذیرد و پیامدهای آن را در نظر بگیرد.
۸۰	قرار گرفتن بر سر دو راهی، اشاره به ویژگی ارادی بودن کنش دارد. کنش به اراده انسان وابسته است؛ یعنی تا خواست و اراده انسان نباشد، کنش انجام نمی‌شود.

درس ۲ پدیده‌های اجتماعی

۸۱	درست
۸۲	نادرست (ارزش‌ها از جنس هدف و مقصودند و هنجارها از جنس وسیله)
۸۳	درست
۸۴	نادرست (... کنش فردی هستند.)
۸۵	درست
۸۶	نادرست (کنش اجتماعی فقط در حضور فیزیکی دیگران صورت نمی‌گیرد.)
۸۷	درست
۸۸	درست
۸۹	درست
۹۰	نادرست (... در حال انجام یک کنش اجتماعی است.)
۹۱	نادرست (هنجار اجتماعی، شیوه انجام کنش اجتماعی است.)
۹۲	درست
۹۳	درست
۹۴	دیگران
۹۵	پدیده‌های اجتماعی
۹۶	کنش اجتماعی
۹۷	کنش‌های اجتماعی
۹۸	ارزش اجتماعی
۹۹	هنجار اجتماعی
۱۰۰	پدیده‌های اجتماعی
۱۰۱	کنش اجتماعی
۱۰۲	کنش اجتماعی - ارزش‌های اجتماعی
۱۰۳	کنش اجتماعی
۱۰۴	فردی
۱۰۵	دیگران، خودمان، خلقت و خداوند متعال
۱۰۶	ارزش‌های اجتماعی
۱۰۷	چندفرزندی

20

رایگان

جزوه رایگان کتاب فرمول ۲۰

ہائیڈریٹ کتاب درسی

ہویت اجتماعی

بارم بندی درس

هویت اجتماعی

شماره درس	نوبت اول	نوبت دوم
اول	۴	
دوم	۴	
سوم	۴	۷/۵
چهارم	۴	
پنجم	۴	
ششم	—	۲/۵
هفتم	—	۲/۵
هشتم	—	۲/۵
نهم	—	۲/۵
دهم	—	۲/۵
جمع	۳۰	۲۰

فهرست

- ۳ درس اوّل: کنش‌های ما ■
- ۴ درس دوم: پدیده‌های اجتماعی ■
- ۷ درس سوم: جامعه و فرهنگ (جهان اجتماعی) ■
- ۹ درس چهارم: ارزیابی فرهنگ‌ها ■
- ۱۱ درس پنجم: هویت ■
- ۱۳ درس ششم: بازتولید هویت اجتماعی ■
- ۱۶ درس هفتم: تحولات هویتی جامعه ■
- ۱۸ درس هشتم: بعد فرهنگی هویت ایران ■
- ۲۰ درس نهم: بعد سیاسی هویت ایران ■
- ۲۳ درس دهم: ابعاد جمعیتی و اقتصادی هویت ایران ■

۱ وقتی برای اولین بار می‌خواهید از کالایی پیچیده مانند دوربین عکاسی یا تلفن همراه استفاده کنید، به دفترچه راهنمای آن مراجعه می‌کنید ولی پس از آن، دیگر سراغی از دفترچه راهنما نمی‌گیرید؛ مگر اینکه مشکلی پیش بیاید. چرا؟

۲ **کنش، آگاهانه است؛ یعنی کنش وابسته به آگاهی آدمی است و بدون آگاهی انجام نمی‌شود.** برای مثال، سخن گفتن یک کنش است. اگر ما آگاهی خود را نسبت به کلمات و معانی آنها از دست بدهیم، از گفتار باز می‌مانیم. از این رو فردی که از واژگان و دستور یک زبان آگاهی ندارد، نمی‌تواند با آن زبان سخن بگوید.

بخوانیم و بدانیم

تا آگاهی نباشد کنشی صورت نمی‌گیرد. آیا کنش انسان‌ها همیشه براساس آگاهی صحیح صورت می‌گیرد؟ و آیا افراد در همه موارد به آگاهی موجود در کنش‌هایشان توجه دارند و از آن با خبرند؟ در حکایت زیر تأمل کنید:

روزی شخص بزرگی که از آشنایان سقراط بود با هیجان نزد او آمد و گفت: سقراط! می‌دانی دربارهٔ یکی از شاگردانت چه شنیده‌ام؟
 - سقراط پاسخ داد: لحظه‌ای درنگ کن! آیا کاملاً مطمئن آنچه می‌خواهی به من بگویی حقیقت دارد؟
 - نه فقط شنیده‌ام.

- سقراط گفت: پس واقعاً نمی‌دانی خبر درست است یا نادرست! آیا آنچه می‌خواهی در مورد شاگردم به من بگویی خبر خوبی است؟
 - نه برعکس!

- پس می‌خواهی خبر بدی بگویی که از آن مطمئن نیستی؟ حالا بگو ببینم آنچه می‌خواهی به من بگویی برای من سودمند است؟
 - سقراط از این پرسش و پاسخ‌ها نتیجه گرفت و گفت: اگر می‌خواهی چیزی را به من بگویی که نه حقیقت دارد، نه خوب است و نه سودمند پس اصلاً چرا آن را به من می‌گویی!

● حتماً برای شما پیش آمده که در انجام کاری بر سر دوراهی قرار گرفته باشید؛ مثل اینکه پس از برگشت از دبیرستان، بهتر است ابتدا استراحت کنید و بعد تکلیف درسی خود را انجام دهید یا برعکس؟ **قرار گرفتن بر سر دوراهی، یکی از ویژگی‌های کنش را نشان می‌دهد. آن ویژگی کدام است؟**
کنش، ارادی است. کنش به ارادهٔ انسان وابسته است؛ یعنی تا اراده و خواست انسان نباشد، کنش انجام نمی‌شود. پس، برای انجام کنش علاوه بر آگاهی، ارادهٔ انسان نیز ضروری است؛ زیرا ممکن است فردی از کاری آگاه باشد اما تصمیم به انجام آن نگیرد.

۱. شهریور ۱۴۰۰ ۲. شهریور ۹۸ خارج ۳. خرداد ۹۹ خارج ۴. شهریور ۱۴۰۰ - دی ۱۴۰۰ شهریور ۹۹

درس اول کنش‌های ما

کنش ما انسان‌ها چه ویژگی‌هایی دارد؟

تمامی مخلوقات در جهان کاری انجام می‌دهند:

هر ذره که هست، اگر غباری است در پردهٔ مملکت به کاری است. ماه به دور زمین می‌چرخد، ابرها در آسمان حرکت می‌کنند، آب در جویبار روان است، درخت برگ و بار می‌دهد، قلب می‌تپد، خون در رگ‌های آدمی جریان دارد، کشاورز به کشت و زرع می‌پردازد و دانش‌آموز مطالب درسی را در ذهن مرور می‌کند. به نظر شما، فعالیت‌های انسان چه تفاوتی با فعالیت‌های مخلوقات دیگر دارد؟

ما فادروی می‌کنیم، شادی می‌کنیم، مسواک می‌زنیم، درس می‌خوانیم، ورزش می‌کنیم، نقاشی می‌کشیم، نماز می‌خوانیم و فعالیت‌های دیگری انجام می‌دهیم. در زبان فارسی برای فعالیت‌های انسان، اسم‌های گوناگونی مانند کار، عمل، فعل، رفتار، کردار و کنش وجود دارد و برای انجام‌دهندگان این فعالیت‌ها نیز اسم‌های مختلفی مانند کارگر، کارمند، کارگر، کارفرما و عامل به کار می‌رود.

در علوم انسانی به فعالیت‌هایی که انسان انجام می‌دهد، «کنش» و به انجام‌دهندهٔ آن «کنشگر» می‌گویند.
 کنش ویژگی‌هایی دارد که آن را از فعالیت‌های سایر مخلوقات متمایز می‌کند. به نظر شما، این ویژگی‌ها کدام‌اند؟

گاج

۱ کنش‌ها ممکن است با اشتیاق یا با اکراه یا حتی از روی اضطرار و بنا به ضرورتی انجام شوند اما در هر حال، ارادی‌اند. **حتی فردی که از خطر می‌گریزد، با ارادهٔ خود این کنش را انجام می‌دهد؛ او می‌توانست بماند، با خطر روبه‌رو شود یا...**

۲ **آیا فعالیت‌هایی مانند ضربان قلب، گردش خون، بسته شدن ناخودآگاه چشم در مواجهه با خطر، کنش محسوب می‌شوند؟ چرا؟**

۳ **فردی از میان جمع برمی‌خیزد و پنجرهٔ اتاق را باز می‌کند. اگر از او بپرسید چرا این کار را کردی، چه می‌گوید؟**

۴ **کنش، هدف‌دار است.** پرسش «چرا چنین کاری کردی؟» را می‌توان از هر کنشگری پرسید؛ زیرا انسان فعالیت‌های خود را با قصد و هدف خاصی انجام می‌دهد، اگرچه ممکن است همیشه به آن هدف نرسد.

آیا انسان‌های مختلف از انجام کنش‌هایشان، هدف‌های یکسانی دارند؟

۵ **با توجه به این ویژگی‌ها، کنش انسان - بر خلاف فعالیت سایر مخلوقات - «معنادار» است.** انسان‌ها با توجه به معنای کنش خود، آن را انجام می‌دهند؛ مثلاً وقتی دانش‌آموزی در کلاس، دستش را بالا می‌آورد، این کار را آگاهانه، ارادی و هدف‌دار انجام می‌دهد و معنای آن اجازه‌خواستن از معلم است. معلم نیز در صورتی می‌تواند به او پاسخ مناسب بدهد که معنای کنش او را بیابد.

انسان‌ها در انجام کنش به معنای آن توجه دارند.

گفت و گو کنید

- بوق زدن راننده، یک کنش است. دربارهٔ معنای مختلف آن با یکدیگر گفت‌وگو کنید.
- یک رسم رایج در منطقه یا محله زندگی خودتان را بیابید و دربارهٔ معنای آن گفت‌وگو کنید.

۱. دی ۱۴۰۲ - خرداد ۱۴۰۱ خارج - شهریور ۱۴۰۰ - دی ۱۴۰۰ خارج ۲. دی ۱۴۰۱ - خرداد ۹۹ ۳. شهریور ۹۹ - شهریور ۹۸ ۴. خرداد ۹۹ ۵. دی ۱۴۰۰ ۶. خرداد ۱۴۰۰ - دی ۱۴۰۰ - دی ۹۹

کنش ما چه آثار و پیامدهایی دارد؟

مدتی از شروع کلاس سپری شده است. همه به درس توجه دارند. ناگهان دانش‌آموزی در می‌زند و اجازه ورود می‌خواهد. کنش او چه تغییراتی در کلاس ایجاد می‌کند؟ دربارهٔ آثار و پیامدهای کنش او گفت‌وگو کنید. آیا می‌توانید این پیامدها را دسته‌بندی کنید؟ به نظر شما، شناخت آثار و پیامدهای کنش انسان چه اهمیتی دارد؟

هر کنشی آثار و پیامدهایی دارد. آیا پیامدهای کنش نیز همانند خود کنش، آگاهانه و ارادی‌اند؟
 ۱ برخی از پیامدهای کنش به ارادهٔ انسان‌ها، یعنی خود کنشگر یا افراد دیگر، وابسته‌اند. به همین سبب به آنها «پیامدهای ارادی» می‌گویند. این دسته از پیامدها خودشان کنش هستند و باید کنشگری آنها را انجام دهد.

دانشجویی کتاب درسی خود را مطالعه می‌کند و در پی آن، اولاً به سؤالات امتحانی پاسخ می‌دهد؛ ثانیاً استاد، متناسب با تلاش این دانشجو به او نمره می‌دهد. پاسخ دادن به سؤالات امتحانی و نمره دادن استاد، پیامدهای ارادی کنش مطالعه کردن است که اولی به ارادهٔ خود او و دومی به ارادهٔ دیگری وابسته است.

۲ **فردی سلام می‌کند. پاسخ دادن یا پاسخ ندادن او پیامد ارادی کنش او محسوب می‌شود که به ارادهٔ جواب‌دهندهٔ سلام وابسته است.**

۳ **اما همهٔ پیامدهای کنش این‌گونه نیستند؛ یعنی به ارادهٔ انسان‌ها بستگی ندارند.** به این پیامدها «پیامدهای غیرارادی» می‌گویند. این دسته از پیامدها، کنش نیستند که لازم باشد کنشگری آنها را انجام دهد بلکه نتیجهٔ طبیعی کنش‌اند.

۴ وقتی شما پنجره‌ها را باز می‌کنید، هوای کلاس عوض می‌شود. **فردی که وضو می‌گیرد، دست و صورتش پاکیزه می‌شود.**

پیامدهای کنش

۱. خرداد ۱۴۰۳ - دی ۱۴۰۰ ۲. شهریور ۱۴۰۰ - دی ۹۷ ۳. خرداد ۱۴۰۱ خارج ۴. خرداد ۱۴۰۳ - دی ۱۴۰۲ ۵. دی ۹۷ ۶. دی ۱۴۰۱

- 1 پیامدهای غیرارادی کنش قطعی هستند؛ یعنی حتماً انجام می‌شوند ولی پیامدهای ارادی کنش احتمالی‌اند؛ یعنی ممکن است انجام بشوند یا نشوند. اگر فرد آنها را اراده کند، انجام می‌شوند و اگر آنها را نخواهد و اراده نکند، انجام نمی‌گیرند.
 - 2 معمولاً انسان‌ها کنش‌های خود را با توجه به پیامدهای ارادی و غیرارادی آنها انجام می‌دهند و از انجام برخی کنش‌ها، به دلیل پیامدهای نامطلوبشان، خودداری می‌کنند.
- چه خوب است که شما هم در کنش‌هایتان تأمل کنید و ببینید تا چه اندازه به این امر مهم توجه کرده‌اید.

بخوانیم و بدانیم

فردی با اصرار از رسول اکرم ﷺ پندی خواست.
پیامبر ﷺ به او فرمود: «اگر بگویم به کار می‌بندی؟»
آن فرد پاسخ داد: «بله یا رسول الله!»
پیامبر ﷺ سه بار همین سؤال را از او پرسید و از او قول گرفت و توجه او را به مطلبی که می‌خواست بگوید، جلب کرد. سپس به او فرمود:
«هرگاه تصمیم به کاری گرفتی، اول در نتیجه و عاقبت آن کار تأمل کن؛ اگر دیدی نتیجه و عاقبتش صحیح است، آن را دنبال کن و اگر دیدی عاقبتش گمراهی و تباهی است، از تصمیم خود صرف نظر کن.»
آب این جوی به سرچشمه نمی‌گردد باز بهتر آن است که غفلت نکنیم از آغاز

هم‌اندیشی کنید

- آیهٔ «آدمی در گرو عمل خویش است» (مذثر: ۳۸) را تحلیل کنید.
- پیامدهای ارادی و غیرارادی هریک از کنش‌های زیر را مشخص کنید.

پیامدهای ارادی	پیامدهای ارادی		کنش
	وابسته به ارادهٔ دیگری	وابسته به ارادهٔ کنشگر	
غیرارادی	مورد تحسین و تشویق دیگران قرار گرفتن	مورد تحسین و تشویق دیگران قرار گرفتن	ورزش کردن
غیرارادی	مورد نکوهش و بازخواست دیگران قرار گرفتن	ترک آن یا معنادار شدن به آن	سیگار و قلیان کشیدن
غیرارادی			رعایت حیا
غیرارادی			کنترل خشم

۱. دی ۹۹ - شهریور ۹۸ - دی ۹۸ ۲. خرداد ۱۴۰۵ - خراج - دی ۹۸ ۳. خرداد ۱۴۰۲

۶

مفاهیم اساسی

اصطلاحات و مفاهیم اساسی درس را در این قسمت بنویسید.
کنش:

خلاصه کنید

یعنی در این قسمت، مفاهیم اساسی را تعریف کنید یا ارتباط آنها را نشان دهید.
کنش، معنا دارد.

آنچه از این درس آموختیم

در این قسمت می‌توانید جمله‌هایی را که در قسمت «خلاصه کنید» نوشته‌اید، با هم ترکیب کنید و در قالب یک بند بنویسید.
فرض کنید می‌خواهید مطالبی را که در این درس یاد گرفته‌اید به زبان و قلم خودتان به دیگران آموزش دهید. نوشته‌هایتان را در کلاس بخوانید؛ با راهنمایی دبیرتان، بهترین آنها را انتخاب کنید و یادگزار نام بنویسید، در کتاب خود بنویسید.

۷

گاج

کنش‌ها انواعی دارند. برخی از آنها فردی و برخی اجتماعی‌اند. **کنش اجتماعی نوعی کنش است که با توجه به دیگران انجام می‌شود.** در کنش اجتماعی، اراده و آگاهی کنشگر ناظر به دیگران، ویژگی‌ها و اعمال آنهاست.

کنش اجتماعی فقط در حضور فیزیکی دیگران صورت نمی‌گیرد. وقتی راننده‌ای پشت چراغ قرمز می‌ایستد، مقرراتی را رعایت می‌کند که مورد قبول دیگران است. به همین سبب، کنش او اجتماعی است. رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی در نیمه‌شب و به دور از چشم دیگران و حتی دوربین‌های مخفی نیز یک کنش اجتماعی است.

برخی کنش‌ها در حضور دیگران انجام نمی‌شوند اما اجتماعی‌اند. در مقابل، برخی کنش‌ها با اینکه در حضور دیگران انجام می‌شوند، فردی هستند.

- ۱ به نظر شما، کنش‌هایی که در حضور دیگران ولی بدون توجه به آنها انجام می‌گیرند، کنش اجتماعی‌اند؟ برای مثال، فردی که در کلاس درس حضور دارد ولی بی توجه به اطرافیان در ذهن خود رودخانه‌ای خروشان را تخیل می‌کند، کنشی اجتماعی انجام داده است؟

بخوانیم و بدانیم

هرگز وجود حاضر غایب شنیدهای من در میان جمع و دلم جای دیگر است
روزی ابوعلی سینا در خانه‌اش نشسته بود و یکی از کتاب‌های افلاطون، دانشمند یونان باستان را با لذت می‌خواند. او چند سال به دنبال این کتاب گشته بود تا سرانجام آن را به دست آورده بود و عجله داشت تا هرچه زودتر آن را مطالعه کند. هرچه بیشتر می‌خواند لذت بیشتری می‌برد و کنجکاو او برای خواندن مابقی کتاب بیشتر می‌شد. ناگهان در خانه باز شد و یکی از همسایگان وی قدم در خانه گذاشت و با دیدن ابوعلی سینا پرسید: همسایه عزیز چرا تنها نشسته‌ای؟ ابوعلی سینا که رشته افکارش پاره شده بود آهی کشید و گفت: تنها نبودم، الان تنها شدم!

۱. خرداد ۹۹ خراج ۲. دی ۱۴۰۲ - خرداد ۹۸ - شهریور ۹۸ خراج ۳. دی ۱۴۰۰ - خراج - دی ۹۸ ۴. خرداد ۹۹ - دی ۹۹ خراج ۵. خرداد ۱۴۰۴ - خراج - دی ۱۴۰۱ ۶. خرداد ۱۴۰۰

۹

درس دوم پدیده‌های اجتماعی

کنش اجتماعی چیست؟

ما به دوست خود سلام می‌کنیم یا پاسخ سلام او را می‌دهیم. با ورود معلم به کلاس از جابری می‌خیزیم. هنگام سوار شدن به اتوبوس، حق تقدم را رعایت می‌کنیم و به همدیگر تعارف می‌کنیم. هنگام گفت‌وگو، به حرکات و سخنان طرف مقابل توجه می‌کنیم. یا یکدیگر همکاری یا رقابت می‌کنیم. به دیدار بستگان می‌رویم و جویای احوالشان می‌شویم. به نظر شما ویژگی مشترک این کنش‌ها چیست؟
موقعیتی را در نظر بگیرید که به تنهایی مشغول خوردن غذا هستیم؛ دوستی وارد می‌شود. چه تغییری در کنش ما رخ می‌دهد؟ لباس پوشیدن ما در موقعیت‌های مختلف، متفاوت است؛ ما در پوشیدن لباس، دیگران را در نظر می‌گیریم. یا در نظر گرفتن دیگران، کنش فردی ما به یک کنش اجتماعی تبدیل می‌شود. منظور از کنش اجتماعی چیست؟

کنش اجتماعی خوردن پدیده اجتماعی است.

۸